

L'Estiuada

Periòdic Nacionalista

Sortirà cada divendres durant l'estiu.

Redacció y Administració: Carrer de Vic, 9

Any IV

Sant Hilari Sacalm, 21 Juliol de 1911

Núm 40

Pel Dret Català

La nova vergasada del centralisme uniformador ha provocat per part de doctes entitats una explosió de catalanitat altament dignificadora. El govern central totjust fa tres setmanes, ha establert la complerta centralització de les oposicions a notaries, a Madrid y aixó que constitueix un darrer y vergonyant atentat contra 'l Dret Català, ha fet sorgir de bell nou un caldejament patriòtic a favor d'aquesta manifestació vital.

El Dret constitueix la manifestació més esplèndida del caràcter nacional y la demostració més tangible del tremp del seu esperit. Per lo mateix que naix de la consciència del poble y s'empelta ab les costums, regulant les relacions més íntimes y sagrades constitueix el motor de vida, el principi y font de tota acció. Cada poble te 'l seu Dret, que brolla espontaniament de la totalitat del organisme social, únic que s'adapta a la seva idiosincrasia y temperament; quan esdevé una ficció o 'l pert totalment se pot dir que ha deixat d'existir la seva unitat y com a conseqüència la seva ànima; el poble ha mort.

Per aixó els pobles serveixen la seva peculiar legislació com a reliquia santa; inconscientment, gairabé sempre, la tenen arrapada en la seva ànima y es el darrer atribut que perden com a més gran y profundament constituït de l'essència nacionalista.

El govern central, gelós de la seva missió, ve consumint la seva obra uniformadora y antinatural, desde temps. Hipòcritament, traidorament, com el que realisa una mala acció, avui un, demà un altre, ha inferit una serie d'ultratges al Dret de la terra nostra. Empró el Dret Català existeix y existeix ab vida propia. La gent catalana te una veritable y distintiva concepció jurídica, de la qual en sons primers principis, el de la llibertat individual y la sabia y pràctica organització familiar.

Volguer matar el nostre Dret y re-

dimirnos al uniformisme, es deria impossible. Per més cura que posin les colles centralistes, en la seva obra malaltissa y rovellada, nosaltres els hem de veure com s'amaguen darrera l'aspitllera del oprobí. Y cada atac, portará un reviscolament en la nostra ànima catalana, com ara ha succehit. Totes les entitats jurídiques y culturals s'han revelat davant el nou atentat comés. Y vegis com l'Academia de Jurisprudencia ha fet quelcom més que protestar — en una protesta qu'és afirmació esplendorosa —. La susdita Academia ha acordat ademés: organitzar una tanda de conferencies pera 'l curs que vé en les que s'estudiïn les institucions principals del Dret Català, no sols tractantles baix el punt de vista del seu estat actual, sino ab les reformes que imposa l'actual estat social de Catalunya. Pel dit efecte s'ha redactat ja un qüestionari: Visitar a la Comissió codificadora — se refereix a la nomenada per en Durán y Bas, l'any 1888 — que te en projecte l'apèndix de Dret Català pera saber l'estat de sa redacció, pregantli que activi la publicació del mateix satisfent aixís la gran responsabilitat que ha contret ab Catalunya; y per últim acordá dirigir-se a la junta de govern del collegi de Notaris pregantli l'estricta compliment del requisit legal que mana no donar possessió a cap notari que no conegui perfectament la llengua catalana.

Es ab el major gust que transcrivim aquets acorts trascendentals, els quals voldriem veure coronats ab l'èxit més gran.

Pera que 'ls nostres governants puguin portar a cap les seves teoríes d'uniformisme, mediocres y estantisses, no 'ls hi caldría més que seguir el método preconisat per don Clodoaldo: *sembrar a Catalunya de sal*. Y encara potser no n'hi hauría prou ab aixó.

Dies y hores

El llenguatge de les roses

Les roses parlen.

Jo ho he observat en unes hores amables de tertulia quotidiana, a la fresca benigne del pati dels X.^{***}, ahont cada dia les roses hi abonden; inonden ab el seu perfum tota la calma de la nit xafegosa d'estiu y aixó y el soroll de l'aigua d'un surtidor vehí y la realesa d'uns magraners florits, a qui fa mes sombrius la lluna, tenen pels joves amics tertulians un encant y una poesia que, sovint les notes d'un gramofón en funcions, distreu.

Les mirades juvenils instinctivament se posen en les roses, qu'embalantes y vermelles unas, y pàlides altres, com patint d'amor, adornen, al bell mitj en una tauleta

en que eren les roses flor predilectament ofrenada a diputats y defensors de Catalunya? ¿qui no recorda la fonda simpatia que per les roses han sentit els artistes?

Les roses eternament parlaran mellor que les altres flors, sempre donarán idea d'aquell emblema de la vida, d'unitat y varietat, sempre cantarán el poema de la vida fragant per la virtut y d'atraient gentilesa de color y de forma, serán sempre, en fi, les que posades sobre un pit dirán que a sota hi ha un cor que batega, de quins batecs de sang amantasembra efloració mateixa la rosa roja de foc, o pàlida d'amor, y eternament serán les roses les flors qu'eternament esbullarán les fràgils mans dels patxes y servidors per obrir pas als Reis, eternas adornallas de les festes d'amor y plany sospirat de eròtics poetes.

A la tertulia dels X.^{***} ¡no son rés d'aixó les roses! ¡Hi son una profanació; qu'és blasfèmia al entorn d'un pom de roses y al bell costat de joves cares de dona, matar la vetlla xafegosa del estiu parlant els vells de cupons y tant per cents y negocis; y callant els joves, refusant paraules d'amor que la nit dicia y que la serietat dels vells no permet y qu'el pom fragant de roses, e ls sortidors adormits y la realesa dels magranes sombrius eternament evocuen...

...Mentres el sereno, home vell, acompanyadament remou les sorres del carrer tortuós y quiet, cantant l'hore dels ensomnis, les dotze hores de la nit, hora en que, lentament com estremeixen d'amor cau com un sospir alguna fulla del pom, s'alça la tertulia y en que *Koramant* sol en la seva cambra vos ha fet present d'aquet recort de les roses...

KORAMANT.

La forsa de l'educació

A un sabi legislador de l'antiga Grecia encarregaren un discurs que enaltís l'importancia de l'educació del poble y demaná un any de temps pera estudiari-lo. Tothom s'estranyá que necessités tal plas, ell que sempre improvisava els més importants assumptos arrostran en sa fogosa paraula a tot el poble. Mes estranyats quedaren veurel al fi del any qu'és presentava a la plassa pública amb dos gossos y dues llebres no comprenent la relació que podria tenir ab l'objecte de sa conferencia. Sense dir paraula deixá anar una llebra y un dels gossos. Aquet l'alcança, la matá y se la menjá. Solta l'altra llebra y'l gos y es posen a jugar com dos íntims amics. Allavors digué: mireu els efectes de l'educació; jo he passat un any ensenyant a tots dos a respectarse y de naturals enemics, he fet dos inseparables companys; he arrencat els seus mals instins per fer casi un altre naturalesa.

Aquell poble per l'educació es feu fort y dominá'l mon per l'intel·ligencia, fins qu'a sa vellesa trová un poble jove que materialment el conquerí; pero ja mai anulá el seu trevall que encara avui omple els museus y serveix d'inspiració als més grans artistes.

Aquest exemple històric ens explica la causa dels nostres malestares socials al ensemple qu'el remei. Modernament el Japó educat s'ha fet fort y ha venut al grandió imperi Rus amb tots els seus millons, grandioses esquadres y nombrosos exercits; pero amb la més crassa ignorancia y negra superstició, y es que avui la ploma es més potentia que l'arcaica espasa.

Un poble verament educat es fort, lliure,

practica l'higiene particular y pública amb tota sa extensió, no contempla els barbres espectacles del garrot ni del revolver, sab respectar y es respectat.

L'educació moltes vegades no s'emplea en el seu veritable concepte. Cal educarse, cal enfortirse, empró per aixó no's te de confondre lo que es y significa l'educació. Aquesta tendeix al desenrotll de la part física, de la intel·lectual y amb preferencia a la part moral.

FERRÁN CID.

Sant Hilari, 18 Juliol 1911.

La visita a l'Alcalde, estimada Lluisa, que 't comunicava en la meua darrera carta, tenia també per objecte, si no hagués sigut que de cop em tancá la porta la precaria situació de les arques municipals, encoratjar a dit senyor a portar a terme algunes milleres que crech serien ben vistes de tota la Colonia estiuenca. D'el costat d'el Cementiri podria arrencar un passetx, que costejant la Font de la Baga, anés a parar y a unir-se am la carretera de la Font Picanta en el lloch conegut per Prat de Saleta y devant per devant de la carretera que puja al castell d'els Marquesos de Monsolís. L'atractiu que tindria aquest passetx, seria el que sense les molesties de la pols, podria contemplarse tot el tráfeh de la Font Picanta y constituiria una distracció per les persones que venen a estiuajar sense pendrer l'aigue. El moviment de cotxes y tartranes que van a l'aigue durant la tarde, es extraordinari y aquell moviment contemplat desd'allí seria gran y magnífich. El seu cost, seria insignificant, per quan casi les úniques propietaries d'aquells terrenys, la Sra. Marquesa de Monsolís y D.ª Teresa Saleta de quina esplendidesa en tenen prou donades proves els vehins de S. Hilari, em crech cedirien graciosament els terrenys per la seva construcció. Una altre via de comunicació, podria unir les fonts del Cireré y d'en Pico pico. Podria acabarse la cuberta de la riera que passa pel mixt del poble y construir-hi un petit Park amb els seus banchs de ferro hont poguessen passar la tarde els que no tenen ganes de caminar, y perque res faltés per completar l'agradi-vola estada a S. Hilari, el Municipi podria tenir també un especie de Guia per acompanyar a n'els estiuajants a contemplar les belleses de can Gambada, cal Avi, Roca d'en Pla, etc., etc. Podria el Municipi encoratjar els vehins a emblanquinar les fatxades de les cases, creant al afecte alguns premis. No 't sembla, Lluisa si la vila de Sant Hilari sofriria una total transformació am totes aquestes millores? Y aixó que 't dich que volia comunicar a l'Alcalde, voldria comunicar-ho també a tots els fills de S. Hilari. Que 'n treureu de tenir unes aigues inmillorables y un clima deliciós sinó teniu paseits y un lloch ahont puguin passar distretament el temps els vostres estiuajants? Es hora d'unir voluntats y comensar la tasca. Hilarienchs, no falteu en el vostre lloch. No son hores de disensió sinó de treball. Avant y fora.

S'han comensades les obres del temple a n'el Infant Jesús de Praga y entre les senyorettes sembla es parla de fer una subscripció per el bastiment de dit temple, ja pots contar quan desitjo qu'axó tingui un felis éczit.

MARÍA DE SULTERRA.

